

VILNIUS

Mano jaunystės miestas,
blausus akvariumas, pilnas dūluojančių baroko ir gotikos pavidalų,
lėtai virpa lapai
kreivose akmenuotose gatvelėse.
Įmantri gotikinė Šventos Onos smailių juvelyrika,
ja taip gėrėjosi Napoleonas.
Sena smėlio pilis ant kalvos viršūnės
žvelgia į upę.
Jidiš gaudesys gatvėse,
lenkiškų, lietuviškų balsių maišalynė.
Melsvos ir žalios klijuotės senajame turguje,
margintos undinėlėm ir balandžiais, nešančiais meilės laiškus
kritusiems kariams.
Keturiasdešimties bažnyčių, šimto sinagogų
ir jėzuitiškų kiemų miestas,
mano senojo namo palėpėje
vėjas pučia tarp džiūstančių paklodžių
virš minkštų dulkių su kačių letenėlių įspaudais.
Žalieji ežerai pilni vėžių ir nuskendusių moksleivių.
Dingę žmonės, dingę balsai,

gefüllte fisch ir tetos Idos „Napoleono“ kvapai,
„Lo Mir Yidden, in Einem, in Einem“ skambesys,
mama, šokanti pagal „Bessa me Mucho“...
Itališkas mano jaunystės miestas,
per klaidą pastatytas šiaurėje.
Dingusio gyvenimo Atlantida,
nostalgijos indas,
pasiglemžtas bangos.

ATSIŠVEIKINANT

Pro metų rūką įžvelgiu
vaikystės smėlio paplūdimius
ir pušis,
drumstus upės vandenį Vilniaus priemiestyje,
kur pirmąkart mėginau plaukti,
vienišą traukinių švilpesį,
mažyčius tėvo ir motinos pavidalus,
jie vis mažėja ir traukiasi
naktinio ekspreso į Maskvą perone.
Vos įžvelgiu mus, poros siluetus,
abu jauni, su megztiniais aukštomis apykaklėmis,
laikosi už rankų, geria arbatą iš storų stiklinių
žalvarinėse įdėtėse,
vis dar tiki tolimesniu laimingu gyvenimu,
nenujaučia,
kuo vardu bus vaikas, susirietęs
motinos beveik nekaltose iščiose.
Vos įžvelgiu per metų miglą
sniego krūvas,
akį režiančius tapetus

ant buto Maskvoje sienų,
mūsų katiną lempos šviesos apskritime
ant kilimu užklotų grindų.
Ten ir pasilikai
man išėjus
į nežinomybę Šeremetjevo koridoriumi,
išskirsiančiu mus
visam gyvenimui, atskirsiančiu
mano sūnų nuo tėvo.
Amžinai matysiu tave
verkiantį,
gniauziantį pabalusiais pirštais
tamsiai mėlyną
megztą kepuraitę.

VIENA

A l e k s u i

„Aerofloto“ lėktuve
per pirmąją mūsų kelionę į užsienį
viskas atrodė vieni stebuklai: sumuštinukai su ikrais, šampanas,
maži lyg vaikiški blizgūs metalo įrankiai,
neįprastai mandagios palydovės,
vadinusios mus *Herren und Damen*.
Bet Vienos oro uostas siaubingai išgąsdino
mano devynmetį sūnų;
jis baikščiau paklausė: „Mama,
ar Austrija kartais ne kapitalistinė šalis?“
ir per likusias vadinamąsias sutiktuves,
vadovaujamas nesiskutusio izraeliečio
ilgu odiniu komisaro paltu,
sėdėjo ant mūsų lagamino kaip pabaidytas triušelis,
akies krašteliu žvilgčiojo į ginkluotą automatais apsaugą.
Viešbutis miesto pakraštyje vadinosi „Grüner“ kažkas –
gal giria, gal vartai,
o šlapią greitkelį supo storos akmens sienos,

jos priminė man jaunystės miestelius prie Baltijos – žalius, pilkus,
lietingus...

Mūsų taksi buvo juodas mercedesas.

Jis padarė sūnui įspūdį –

sūnus parašė laišką savo netikram seneliui Michailui Michailovičiui,
papasakojo apie pasivažinėjimą ir blizgančio merso pranašumą
prieš MichMichos seną kledarą.

Pamenu tamsų aliejinį paveikslą ant sienos

virš milžiniškos lovos

su kuprotu čiužiniu;

gyvenau bute su vaiku

ir kita pora – Raja ir jos dvidešimtmete dukra Julka,

apsistojusiomis gretimame kambaryje.

Imigrantų vaikai žaidė slėpynių dulkėtuose koridoriuose,

o kekšės į penktą aukštą

vedžiojosi klientus

iš besivystančio pasaulio Jungtinių Tautų.

Pirmoji kelionė į maisto krautuvę –

turėjome vertingosios užsienio valiutos,

kurios nebūtų užtekę net kavos puodeliui su štrudeliu –

įsiminė ilgam. Stovėjome apstulbę,

žvelgėme į tuos šventus dalykus: nuostabius dailiai suvyniotus vaisius,
Warholo pomidorų sriubos skardines, falą primenančius bananus
be dėmelės ar įbrėžimo,

Vestfalijos kumpio griežinius, –
it valstiečių vaikai pro pravertas
ponų namų duris spoksantys
į Kalėdų vakarienę.

ROMA, 1979 M. LAPKRITIS

Į autobusą, vežantį iš Vienos, įlipome prieš saulėtekį,
Žvelgėme, kaip stebuklingus rūko gaubiamus peizažus,
paimtus tiesiai iš Kvatročento paveikslų antrojo plano,
nutvieskia šviesa – kalvas, italines pušis, viską.
Niekada nemaniau, kad tai gali būti tikra.

Viešbutukas „Via Flaminia“,
Romos užmiestyje, vadinosi „Flamingas“.
Aplinkui augo medžiai,
oranžiniai persimonų žibintai
kybojo ant nuogų šakų.

Kitą rytą imigrantai
susirinko pusryčių –
kavos ir tuščiavidurių itališkų bandelių su uogiene ir sviestu.
Kresnas prie mūsų stalo sėdėjęs vyras iš Odesos
išsitraukė iš portfelio saliamio lazda ir kumpio gabalą.

Keliaudami sausakimšu autobusu į HIAS¹,
kol italų darbo klasė
atkakliai stengėsi pagrabalioti rusių subines,
pravažiuojame Koliziejaus griuvėsius
su juose įsikūrusia valkataujančių kačių armija.

Vėliau nuėjome į Trevi aikštę;
pastatai nudažyti
prabangios odos atspalviais,
kai kurie nusilaupe, nubrozdinti
it seni rankų darbo batai.

Kiekvienoje parduotuvėje skambėjo „Pink Floyd“ „Siena“,
muzika dundėjo, plūdo
pro praviras duris.
Vyrai kašmyro švarkais
ir ilgais per petį permestais šalikais
vaikštinėjo su moterimis,
tokiu šiltu oru
apsivilkusiomis prašmatnius kailinius.

¹ HIAS (*Hebrew Immigrant Aid Society*) – Žydų imigracijos paramos draugija, 1881 m. JAV sukurta labdaringa organizacija.

Tarsi gėlė
žiedlapis po žiedlapio skleidėsi
krūtinėje.
Ar tai laisvės oras,
vis labiau pripildantis plaučius?

ESU AMŽINAS ŽYDAS

Esu amžinas žydas,
o tiksliau – Rusijos, Lietuvos, Amerikos žydė.
Pamirštu ne vienos, o trijų kalbų žodžius.
Prosenio penkių aukštų namas
tebestovi Naugarduko gatvėj senajame Vilniuje,
ten ir užaugau, ties Pylimo kampu, komunalinio virtuvėj.

Senelis palaidotas po marmuro duženom
ir alaus skardinėm Kauno žydų kapinėse.
Akivaizdu, pogromai čia rengiami mirusiems žydams,
nes gyvųjų beveik nebelikę.

Mano pirmoji meilė, pusiau totorius vunderkindas Kolia
kažkur Maskvoj tikriausiai kuria karo lėktuvus
ar dėsto Baumano institute, nors svajoto
studijuoti menus ir istoriją.

Mano pirmasis vyras, Slava, palūžęs džiazu gerbėjas žilais smilkiniais,
vis dar traukia cigaretę, nepaisydamas sulopytos širdies,
vos už keleto kvartalų nuo ten, kur mūsų gyventa,
septintojo dešimtmečio daugiabuty, į pietvakarius nuo centro.

Jis klausosi tų pačių Koltreino plokštelių,
tik žmona išeina iš virtuvės po pirmųjų taktų
ir mūsų katino nebėra.

Esu amžinas žydas, klajoklė, psychologė, poetė,
mano gimtajame mieste vis dar likusios žymės
takelio, juo gotikiniais kiemaisėjau iš mokyklos
į senosios muzikos mokytojos namus Basanavičiaus gatvėj
ir į Gamtos fakultetą,
kur dėstė tėvas.

Tie viduramžių koridoriai turėtų dvelkti formalinu, tėvas marindavo
juo varles laboratorijoj,
zoologijos muziejų tikriausiai tebeguli banginio žandikaulis,
o švytintys braziliški drugeliai žioruoja tamsoje.

Esu amžina, klajojanti Šolomo Aleichemo žvaigždė,
ji blyksteli keliaudama iš žemyno į žemyną
ir išblėsta, tik plonas ryškus pėdsakas
kurį laiką smilksta tamsoje.